

SZUPERHŐSSOROZATOK A TÉVÉBEN

Az ördög és Miss Jones

BASKI SÁNDOR

A KÉPREGÉNY- ÉS A MOZIVILÁG UTÁN A SZUPERHŐSÖK MÁR A TÉVÉT IS ELFOGLAL-
TÁK, DE A MENNYISÉG CSAK MOSTANÁBAN KEZD MINŐSÉGBE ÁTFORDULNI.

Ma már nincs szükség televízióra, torrentre vagy streamre, hogy sorozatot nézhessünk – elég jegyet váltani a moziba. A hollywoodi fejesek egyre inkább folytatásokban, spin-offokban, és univerzumépítésben gondolkoznak. Jelenleg hatvannál is több képregény-adaptáció szerepel a nagyobb stúdiók bemutatólistáján – 2019-ig minden évben legalább hét hasonló produkció fog befutni a moziba –, a trendeket diktáló Marvel Studios-nak pedig már 2028-ra is vannak tervei.

Az előzmények ismeretében nem az a meglepő, hogy a két legnagyobb játékos, a DC és a Marvel a tévés szcénában is hatalomátvételre készül – közel negyven képregényből lehet kisképernyős adaptáció a közeljövőben –, hanem, hogy csak most vágnak bele. A szuperhősök ugyan már az őskorszakban belekóstoltak a televíziós műfajba – a sort 1952-ben Superman nyitotta meg és a legendás, Adam West-féle Batman folytatta 66-ban –, de trendről korábban aligha lehetett beszélni. A szintén 66-ban induló *The Green Hornet* címszereplője néhány alkalommal tiszteletét tette a *Batman*-szériában, de hasonló *crossover*ek később nem fordultak elő; azonos képregényes univerzumból merítő szériák eleve ritkán futottak egymással párhuzamosan.

Míg a moziban a Marvel, a tévében a DC ébredt elsőként. A 2012-ben indult *Arrow* (A zöld íjász) több szempontból is sikerrel ültette át a szerializált szuperhősképregények jellegzetességeit. Az első évad pozitív fogadtatását követően Oliver Queenhez, a Batmanre hajazó címszereplőhöz egyre több maszkos kolléga csatlakozott a tágabb DC-univerzumból, de a történet nem csak akciósorozatként, hanem sajátos szappanoperaként is funkcionálni kezdett,

hasonlóan a klasszikus Pókember- vagy X-Men-képregényekhez.

2014-ben az egyik epizodista, Barry Allen, alias Flash, saját spin-off sorozatot kapott (*Flash – A villám*), amelyben Queen is több ízben cameózott, a 2016 januárjában indult *Legends of Tomorrow*-ban pedig szinte kizárólag olyan figurák – és a hozzájuk tartozó színészek – szerepelnek, akik *A zöld íjász* eddigi négy évadának valamelyikében, vagy a *Flash*-ben tűntek fel először.

A Marvel *A.S.H.I.E.L.D. ügynökeivel* próbálta meg felvenni a ritmust, és egyben meglovagolni a stúdió addigi legnagyobb blockbusterének, a *Bosszúállók*-nak a sikerét. Kreatornak a rendezőt, Joss Whedont kérték fel, és az egyik mellékalakot, Coulson ügynököt is átmentették a sorozatba – még az sem zökkentette ki őket, hogy a figura a filmben elhalálozott. Szintúgy a hivatalos Marvel-moziuniverzumban, a *S.H.I.E.L.D.* berkein belül játszódik a tavaly indult *Agent Carter* is, címszerepben egy korábbi epizodistával, az *Amerika Kapitány* első részéből ismert Peggy Carterrel. Közben, a mérsékelt lelkes fogadtatás ellenére, már úton van *A.S.H.I.E.L.D. ügynökeinek* spin-offja is *Marvel's Most Wanted* címmel.

Kizárólag ezekből a szériákból ítélve, akár úgy is tűnhetne, hogy az elmúlt másfél évtized televíziós forradalma meg sem történt. Kreatív döntéseik alapján a DC és a Marvel – illetve a velük kollaboráló televíziós társaságok – csak a mozi mostohatestvéreként tekintenek a kisképernyős médiumra. Az igazi nagyágyúkat mindketten a nagyvászonra tartogatják, a tévés showrunnereknek maradnak a B-kategóriás hősök (A zöld íjász), a moziban már elbukottak (Constantine), az odáig még el sem jutók (Flash), a vér-

beli spin-off figurák (Supergirl) vagy a későbbi legendás karakterek ifjúkori verziói (*Gotham*). A Marvel – egészen tavalyig – még látványosabban rendelte alá a tévés szériáit a mozis nagytestvéreknek: *A.S.H.I.E.L.D. ügynökei* és az *Agent Carter* egyaránt a *Bosszúállók* és az *Amerika Kapitány* elejtett történetmorzsáin kéroldzve mozgatja marginális, többnyire szupererőtől mentes figuráit a Marvel-moziuniverzum lebutított papírmásé-díszletei között.

Elviekben ezek a kényszerű kötöttségek nem zárnák ki azt, hogy izgalmas műfaji gyakorlatok szülessenek, hiszen a különféle adaptációk különféle zsánerekben versenyeznek – a hard-boiled gengsztersorozattól (*Gotham*) a retro hangulatú screwball-kalandon át (*Agent Carter*) egészen a „dolgozó lány”-típusú romkomig (*Supergirl*) terjed a spektrum. A felsorolt szériák többsége mégis megmarad másodvonalbeli mellékterméknek, epizodikus dramaturgiájuk és két-dimenziós figuráik inkább a 80-as, 90-es évek produkcióit, vagy a tíz éven át futó, közepszerű *Smallville*-t idézik. Hiába fejlődtek sokat a kisképernyős CGI-trükkök, a mozis látványvilággal a televíziós büdzsé nem tudja felvenni a versenyt – az akcióorientált sorozatok kiserősége ezen a ponton szokott lelepleződni –, igazán új utakat pedig nem akartak keresni a biztonsági játékra és a lepattanók felszedegetésére berendezkedett showrunnerek.

Legalábbis eddig. A Marvel és a Netflix együttműködése, amelyből 2015-ben két széria született, felér egy paradigmaváltással.

A *Daredevil* és a *Jessica Jones* papíron mindenben szorgalmasan követi a franchise-formulát: mindkét sorozat a Marvel-univerzumban játszódik, kevésbé ismert (Jessica Jones) vagy a moziban elbukott (*Daredevil*) szuperhőst mozgatnak, kijelölik a kapcsolódási pontokat egy kurrens szuperprodukciónal – a New Yorkban élő szereplőgárda utalás szintjén többször is megemlíti a *Bosszúállók* fináléjában látott városrombolást –, és nyitottak a crossoverre is (a Rosario Dawson által alakított Claire mindkét sorozatban feltűnik). A távlati tervek sem hiányoznak: a *Jessica Jones*-ban látott Luke Cage saját szériában tér vissza az év végén, a képregényekből ismert kollégája, Iron Fist is külön sorozatot kap, és végül a négy hős közös miniszériában (*Defenders*) egyesíti majd erejét.

A kreátorok, Drew Goddard (*Daredevil*) és Melissa Rosenberg (*Jessica Jones*) ugyanakkor tisztában voltak vele, hogy a kötelező játékszabályok betartása mellett lehetséges és érdemes is új fénytörésben láttatni a szuperhősöket – valahogy úgy, ahogy azt a *Maffiózók* vagy a *Gengszterkorzó* tette a bűnözőkkel. Legfontosabb döntésük az volt, hogy nem a szuperképességeket avatták a főszereplőik meghatározó attribútumaivá: Murdock és Jones elsősorban drámai figurák, traumáik, vívódásaik teszik őket érdekessé, nem kizárólag a közelharcban mutatott speciális tehetségük. Hasonlóan realista ihletettségű képregény-adaptációk a moziba már eljutottak – *A sebezhetetlen* és Nolan *Batman*-trilógiája érdemel elsősorban említést –, a televízióban ugyanakkor a szuperhős-tematika eleddig elválaszthatatlannak bizonyult az ifjúsági sorozatokra jellemző könnyed hangvétellel és az eszképipista kalandokkal; a *Daredevil* és a *Jessica Jones* egyértelműn a felnőtt közönséget célozza meg.

A kettő közül az előbbinek sikerült következetesebben végrehajtania ezt a tervet. Matt Murdock, vagyis a Fenyegetés kiválasztása eleve szerencsés döntés volt. Míg híresebb kollégái idegen galaxisból érkező gonosz entitásokkal csatáznak, addig a vak ügyvéd gengszterektől és elvetemült

politikusoktól próbálja megvédeni New Yorkot és szűkebb otthonát, a manhattani Hell's Kitchen-t. Az alapszituációból és a közegből adódóan a *Daredevil* így legalább annyira fókuszba emeli a bűn és a korrupció témáját, mint a címszereplő flashbackekben adagolt eredettörténetét. Murdock vívódása a katolikus neveltetéséből fakadó büntudatával és az önbíráskodással kapcsolatos morális aggályokkal végigvonul az egész évadon, de az igazi drámai feszültséget a nemezis, Wilson Fisk beemelése jelenti. A Vincent D'Onofrio által páratlan intenzitással megformált alvilági vezér motivációinak és pszichózisainak kibontására ugyanannyi, ha nem több játékíró és figyelmet szentelnek az alkotók, mint a főhősre – komplexebb és izgalmasabb főgonosszal képregény-adaptációban aligha találkozhattunk még.

Míg a *Daredevil*-ben a játszma végső tétje mégiscsak az volt, hogy sikerül-e várost megtisztítani egy bűnszövetkezettől, Melissa Rosenberg sorozatában egyetlen fontos kérdés van csak: meg tud-e a címszereplő szabadulni az életét tönkretévő embertől, és az általa okozott lelki sebektől. Jessicát egy Kilgrave művésznéven futó, elméket kontrolláló férfi hónapokon át rabszolgaként irányította, gyilkosságra kényszerítette és megerő-

szakolta – ezért szenved a nő történet kezdetekor poszttraumás stresszben.

A sorozat az első néhány epizódban olyannyira mellőzi a szuperhősműfaj kötelező elemeit, hogy aki a szinopszis ismerete nélkül kezd el nézni, jó ideig nem is veheti észre, hogy a magánnyomozóként dolgozó főhős emberfeletti képességekkel van felvértezve. Amíg a *Daredevil*-ben a korhatáros hangvételt, többek közt, a címszereplő fizikai sérülékenysége szavatolta – és egyben élesen el is határolta a korábbi szuperhősprodukcióktól –, addig Jessica Jones-t a lelki sebezhetősége emeli karikatúraszerű elődei fölé.

Nemezise ellenben inkább tűnik a nők életét megkeserítő abuzív férfitípus metaforájának, mint hús-vér figurának, de David Tennant alakítása képes zárjelezni az esetleges ideológiai túlkapaszkodásokat. A *Jessica Jones* buktatója inkább az, hogy amíg eleinte csalhatatlan arányérzékkel vegyíti a neo-noir hangulatú detektívtörténetet a karakterdrámával, a finálé felé közeledve egyre több átgondolatlan, B-kategóriás sorozatokat idéző dramaturgiai megoldást vonultat fel.

A gyermekbetegségek ellenére a Marvel és a Netflix mégis hibátlanul demonstrálta, hogy a mozis nagytestvérek imitálása vagy kiszolgálása helyett érdemesebb szűkebbre venni a fókuszot, és bemutatni az embert a szuperhős maszkja mögött. •

„Lelki sebezhetősége emeli elődei fölé”

(Melissa Rosenberg:
Jessica Jones –
Krysten Ritter)

